

ונסתפק, אם מותר לעשות כן, והביא דברי השי"ע ביו"ד סי' קמה ס"ג שאם הכנים ע"ז לתוך הבית והוציאה הותר הבית וכו' וכו'. ועוד הוסיף, שכל מה שאסרו הוא בעושים פסל ומשתחוים לו ומתפללים כנגדו, ושמים בו במחונם וכו' וכו', אמנם הגויים שבזמננו, לא נמצא לפנייהם לא פסל ולא אליל, וסו"ד הרי הוציאו הכל, וכעי מר מנאי להוות דעתי.

תשובה זה למעלה משלושים שנה כשהייתי משרת בקודש בתלמסאן, נשאלתי מעובדי אלג'יר על נדון כזה ממש, והבאתי מ"ש מרן ביו"ד סי' קמ"ה ס"ג הנז', ועוד מ"ש המג"א בא"ח סי' קנ"ד, סק"ז, ועוד ועוד, וסו"ד העליתי כמ"ש כבודו, שמאחר שהוציאו כל כלי תשמישם מן המקום, הותר המקום בהנאה אף לעשות אותו ביהכנ"ס.

ועוד עמדתי על ענין הנוצרים בעבודתם והפצרתי ביהורי אחד מכיר כומר אחד גדול אדוק מאד בדתו, להציגני לפניו לשאול את פיו על רזא דנא, וכן היה נתועדנו שלושתנו בבית תפלתם, וראיתי להם כמה פסלים של תמונת משיחם ומרים אמו עם כמה שתי וערב של זהב וכסף ונחושת, ושאלתי אותו בפה צח, למי אתם עובדים ולמי אתם מתפללים במקום הזה ובכל מקום ומקום, ותמה תמהון גדול מהשאלה ואמר, מה זו שאלה? אנתנו כולנו בכל מקום עובדים ומתפללים רק לאל אחד המיוחד בתכלית האחדות. אמרתי לו, ומדוע אתם משתחוים לתמונות אלו ומעמידים אותם בכתי-תפלתכם, והשיב הכל הוא רק לזכר אהבת משיחם דוקא, לא לעבדו ולא להתפלל אליו, רק לעמוד בתפלה עליהם לפני האלקים בשמים ממעל בהיותו קרוב שם לפני ה'.

עוד שאלתי, ומדוע קורין לו בן אלהים? והשיב פירוש אלהים הוא מלאך כמו בני-האלהים האמור באיוב, שפירושו מלאכים, ולא כמו שאנו מעליבים אותם ואומרים עליהם שהם מאמינים בשתוף אב בן ורוח, ומפרשים אלהים על המקום ב"ה הלילה, רק הם מאמינים באל אחד מיוחד בתכלית האחדות, והוא בכוחו הגדול ונפלאותיו העצומים גזר אומר כי מרים אם משיחם תוליד בן בלי זרע זכר, והוא מה שאומרים, כרוח הקודש ילדה, וזה על משקל וברוח פיו כל צבאם.

עוד שאלתי, על טעם השתי וערב מה הוא והשיב כי השתי וערב הוא רק לזכר מיתת משיחם שהיהודים צלכותו על עין כאותה תמונה, ב' ידיו משוכים מכאן ומכאן וגופו עומד ביניהם, וזה קבעו לזכרון למען לא ישכח מהם דבר זה, להיות להם שנאה עולמית ואיבה נצחית על היהודים, ואף שנשתנה הזמן והופג טעם אותה איבה ונצתנו לגמרי עכ"ז נשאר מנהג אבותיהם בידיהם, כל הדברים הללו דיבר הכומר הנז' כדיוק נמרץ, ונפרדנו ממנו בשלום.

ועוד שלחתי לאלג'יר להתחקות גם הם על זה מפני איזה כומר או מלומד, והשיבו גם הם כדברים האלה שמעו מפיו כומר ומפי מלומד, ועוד שלחו אלי העתק נוסח מכתב ששלח הרה"ג כמוהר"ר סעדיה עמור זצ"ל רבה של אלג'יר להגאון חיד"א זצ"ל שהיה בזמנו. ע"ע הנוצרים, וזה נוסח הדברים אשר שלחו לי, האחרונים, וגם רבים מהראשונים שגו ברואה לחשוב על הנוצרים אף שמץ של ע"ז, כי מפייהם ומפי כתבם נתברר הדבר ברור גמור כי כולם עובדים לאל אחד, ואליו מתפללים תמיד, וכל תמונות משיחם ואמו עם תמונות שתי וערב, הכל רק לזכרונת בעלמא, לנקום נקמת דמו ותלייתו, ותול"מ עכ"ל.

וא"כ הדבר פשוט, שאין זה בכלל בית של ע"ז והחתר פשוט וברור מאחר שהוציאו משם כל התמונות והש"ו וכל כלי תשמישם, זהו הנראה לדעתי המעט להשיב מעלתו בזה, בעזרת אלקינו זה, קוינו לו ויושיענו מכל צרותנו, אמן.

החו"פ, יום ד' בשבת כ"ט באדר א'
התשכ"ה לפ"ג.

אחיך הצעיר ע"ה יוסף משאש ס"ט

קט. רשתית עיני המת, לתועלת החיים

[א"ה, קושטא קאי שהרהמ"ח זצ"ל, גלה דעתו בדיון זה לפני חכמים גדולים להלכה, אך למעשה היה מורה ובא, שאין להתיר כלל וכלל לנתח את המת, כשרירות לבם של הרופאים. ובשר צדק בקהל רב, בכמה וכמה מקומות, שאין לנתח, כי אם בהסכמת מורה הוראה שבדק הדק היטב את הענין לגופו לפי ראות עיני המורה ודי בוו הערה בעזר משד"י].

אור חדש נגה בימינו אלה בכל ענפי החכמה והמדע, ואחת מהנהג בהכמת הרפואה

ואך הכוון הוא לחיים שרואים אדם כמותם מתנוול שנעקצים ומצטעררים מזה, וכמ"ש בסנהדרין מ"ו ע"ב קבורה משום בזיונא או משום כפרה? למאי נפקא מינה? דאמר לא בעי דלקברוה, אי אמרת משום בזיונא לאו כל כמיניה וכו', ופי' רש"י ז"ל לא כל כמיניה דכוון הוא לקרוביו ע"ש, ור"ל אף שהוא מת ואינו מרגיש שום כוון קרוביו מצטעררים כהיות אחד ממשפחתם מוטל בשוק, וכ"כ שם התוס' ד"ה קבורה וכו' וסיימו אבל למת אין לו כוון וכו', יעו"ש. וכ"כ רבינו המור ביו"ד סו"ס שמ"ח, ז"ל, ואפי' מת שאין לו יורשי' ואמר אל תקברוהו אין שומעין לו דבזיונא דכלהו היי הוא ולא משום משפחתו לתוד עכ"ל, יעו"ש, והוא מהרמב"ם ז"ל, ומזה הטעם כתב עוד שאסור להניח אדם בלי קבורה כמ"ש רבי' שם, יעו"ש.

א"כ נלמוד מזה בלי שום התקשות היכא שאין שום כוון מניע לא לקרוביו ולא לשום אדם, כנ"ד שנעשה הדבר על ידי הרופאים בחדר לפני מן חדר והרופאים אינם מתכוונים הלילה לא לשם נקם ולא לשם כוון, רק עושים מלאכתם באמונה, לעשות חסד עם החיים, וממילא שיוצא חסד גם למתים שנעשית מצוה בגופם העומד לבלות ולכלות, ובדאי שתהיה להם כזה נייח נפשא בעלמא דקשומ, וכמ"ש רז"ל ע"פ עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח [משלי כ"א] שהטעם דכתיב עשה שם הפועל ולא עשה שם הפועל, לומר שאף אם לא עשה ולא נתכוון לעשות, רק הצדקה נעשית מאליה בממונו בלתי ידיעתו כגון שנפל ממנו סלע ומצאו עני ונתפרנס בו, או שגנב לו עני סלע, גם את זה נבחר לה' מזבח, הכא נמי דכוותה שנעשה חסד גדול בגופו בלתי ידיעתו, שהמקום ב"ה קובע לו שכר.

ואף אם אותו דבר יובא מעין ישראל המת לעין הגוי החי, אין רע, כי היום או מחר יהיה ודאי ההפך וחזרין חלילה, וגומלין זה את זה, ופשוט וברור כי הם יתנו יותר כי הם המרוכבים, וכוה תהיה ניכרת אהבת אדם לאדם בלי הבדל דת כי כלם בריותיו של הקב"ה הם, וכביכול הקב"ה מצטער אף על דמן של עכו"ם שנשפך, צא ולמד ממצרים עע"ו ולא הפך המקום ב"ה כשירת מלאכיו על מפתם מטעם שמשעה ידי מוכעים בים וכו', ומטעם זה קבעו רז"ל

והנתות, עין תחת עין, להסיר מעיני אדם המת דבר מה לאחר מיתתו בשמים או ג' שעות ולתתו בעיני עיוור להוציאו מאפלה לאורה, ועיניו תחזינה מישרים, ללמוד וללמד, ולעסוק בישוב העולם, מלאכה או מסחר, להחיות את נפשו ונפשות ביתו, ויוכל להיות שיועיל עוד לעמו או לכל העולם באיזה חכמה או מדע, ונשאלתי בזה מכ"ד הגבוה בעובי רבא"ט יע"א אם מותר לעשות כן בעיני ישראל המת?

תשובה. שלשה דברים עומדים לכאורה בזה מנגד, והם א' כוון המת, ב' הנאה מהמת, ג' העדר קבורה לאותו דבר הניטל מהעין. ונרחיב הדברים מעט.

א'. כוון המת. לדעתי המעט אינו כלום, מאחר שאין המת מרגיש כלל, ואף שלדעת בעל תו"ט באבות פ"ב משנה ז', שהנשמה מצטערת בנוול הגוף אף שאין הגוף מרגיש, יעו"ש, וב"כ בעל עיון יעקב בכרכות י"ח משם ספר הסידים יעו"ש, אין זה אלא השערה ואומד הדעת לפרש מילי דאגדתא, כי הכתוב אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל [איוב י"ד] שממנו שאבו, פשטיה הוא רק מליצה נשגבה כמליצות איוב הנשגבות, או כמ"ש המצודות דהיינו בעוד בשרו עליו ר"ל הרגשתו בעודנו חי יכאב מכל דבר המכאיב, ונפשו בעודנה עליו תאבל, אבל אחרי מותו וצאת נפשו ממנו יכבדו בנו ולא ידע ויצערו ולא יבין למו, ע"ש, ור"ל שאינו מרגיש כלום.

ולדעתי המעט נראה ברור שהכוון לא למת מניע, כי הוא כאבן שאין בה שום הרגשה, ונשמתו עלתה למקום שכר או עונש ואין לה שום ידיעה בזה העולם כלל, וכמש"ה וישב העפר אל הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה [קהלת י"ב] ופי' וישב העפר היינו הגוף כמש"ה כי עפר אתה וכו'.

וכ"כ רבותי' בעלי התוס' זיע"א בסוטה ל"ד ע"ב ז"ל, אבותי בקשו עלי רחמים, וא"ת והאמר בפ' מי שמתו דמיתי לא ידעי מידי, ומשמע במסקנא אפי' אבות העולם? וי"ל שע"י תפלה שזה מתפלל מודיעין להם שכך נתפלל וכו', יעו"ש. [וע' בספרי מים חיים תשו' ר"ו מ"ש בזה].

סכנת נפשות לפני' וכו' אבל בנד"ד אין כאן שום חולת הצריך לזה לפנינו רק רוצים ללמוד אולי יודמן וכו' ובה ודאי דלא דהינן משום חששא קלה זו שום איסור תורה ואף איסור דרבנן, ולהלך בין חששא לזמן קרוב לחששא לזמן רחוק, קשה להלך, וחלילה להתיר דבר זה ואין בזה שום צד להתיר, עכ"ל יעו"ש.

ועני אני שותא דמר לא ידענא, כי הלא עיני קדשו ראו תשו' הרשב"א ז"ל הנ"ל כנזכר שם, וכמאי דחי לה, רק בהכל פה שכתב ז"ל, ולענין החניטה אין בה בזיון כלל ואדרכה היא לכבוד, וכל הרוואה ישתאה איך עלה על דעת קדשו לומר, לפי סברתו דחשיב בזיון לנדונו, שאין בהניטה שום בזיון והלא הם קורעי' את לבו ומוציאי' את מיניו, ודבר זה הוא בזיון שקול אלף אלפי פעמים ממעשה הרופא כאמ"ת איש להסיר לב הבאן מכשרו? ואם משום מ"ש שאדרכה החניטה היא לכבוד, גם על זה קשה טובא שאם התירו בזיון גדול כזה מפני כבוד המדומה לשעה לאיש אחד איך לא נתיר בזיון קטן מאד בשביל כבוד צבור והנאת גופם? ועוד, כי הרשב"א ז"ל לא מפני הכבוד התיר רק כפי"א מפני שאין בשר המת מרגיש באומל, ומפני כן אין בה לא צער ולא בזיון, והוסיף לפרש שאף החנוטין שקורעים ומוציאין מעיהם אין למתים שום צער ולא בזיון, משמע פשוט מדב"ק כל שאין שום צער ושום בזיון עושים בלי פקפוק אף שלא יהיה בדבר שום צד לכבוד כלל, וא"כ כמאי סת"ר לה לתשובת הרשב"א ז"ל, ולחלוק עליו אי אפשר, ובפרט בלי שום ראייה לסתור.

ועוד למדנו מדברי הרשב"א ז"ל שאין שום ריח איסור בדבר מאחר שאין שום צער ובזיון, וכן איתא בתוס' חולין דף קכ"ה ע"ב ד"ה יכול הוא להוציאם, שכתבו זול"ה, דהתם במת שאין דרך לשרפו ולנתחו פחות מכזית, עכ"ל ע"ש, הרי לך דעתם מפורשת דשרי לשרוף ולנתח איזה איברים מן המת, וכן משמע מהגמרא שם יעו"ש, וכ"כ התוס' בתענית דף ט"ז ע"א זול"ה, אפר מקלה פירוש אותו עפר הוי מדבר הנשרף מעצמות אדם יעו"ש, משמע שאין בזיון לשרוף עצם אדם, וכ"כ הגאון בעל מג"א באורח חיים סימן שי"א סק"ג שאין בזיון למת כשנשרף רק בין החיים, דדוקא מפני כבוד החיים, יעו"ש, וגם בש"ס דבתרא

הלל בדילוג כיום ז' של פסה לקבוע בלבנו אהבת אדם לאדם כגוי כאזרה, ובפרט שכל האומות עתה יודעי' את ה' ידיעה נאמנה ומאמינים באהדתו והשגחתו, עיי' הרמב"ם ז"ל כפי' למס' כלים פי"ב משנה ז', אזהרות אף על עכו"ם הקדמונים וקו"ח לאומות שבימינו שמתרפאי' מהם, ומסתפרים מהם, ועושי' מלאכתם באמונה, כושני לומר יותר מישראל, וא"כ גם אם תגיע ותופיע עינו של ישראל המת לעינו של הנכרי החי מצוה קא עביד ישראל בגופו, ותהיה ליה ניהה נפשא בעלמא דקשומ, וכ"ש וקו"ח שאין לו שום צער ושום בזיון בזה. וכמ"ש הרשב"א ז"ל בתשובה סי' שס"ט זול"ה, כל כי האי שעושי' לעכל הבשר מהרה כדי לישא אותו למקום שצוה, מותר, שאין כאן משום בזיון ולא משום צער, שאין בשר המת מרגיש באיזמל כ"ש בסיד, והחנוטין קורעין אותן ומוציאין מעיהן, ואין כאן לא משום צער ולא משום בזיון, עכ"ל יעו"ש.

ואמנם נגד זה מצינו תשובה למר בריה דר"ב בינ"ה הגאון בעל נו"ב והיא ל"ו נדפס"ה בנוב"ת סי' ר"י, שנשאל מרב מופלג בתורה על מעשה שהיה בלונדון באחד שחלה כחולי האבן בכיסו ועשו לו נתוח ולא עלתה לו תרופה ומת רח"ל, ונשאלו רבני העיר אם מותר לרופאים לחתוך עור אחרי מותו באותו מקום לדעת שורש המכה הזאת להתלמד לכיוצא בה באדם אחר לצורך רפואתו, ונחלקו בדבר, יש אוסרין ויש מתירין, והמתירין הביאו ראייה מתשו' הרשב"א הנ"ל ועוד דספק פקוח נפש דוחה כל האסורים שבתורה, והאוסרים הביאו ראייה מכתרא דף קנ"ד ע"א מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה ויערערו לומר קמן היה בשעת מיתתו ובאו ושאלו את ר' עקיבא מהו לבדקו וא"ל אי אתם רשאים לנוולו וכו' וסתרו המתירים ראייתם זו ממ"ש שם שהלקוחות יכולים לנוולו אי לאו מטעמא דסימנים עשויים להשתנות יעו"ש. והוגש הענין לכן הגאון הנז' והשיב שראיות האוסרים סתורים הם וכו' וכו' וסיים זול"ה, את כל אלה כתבתי לפי דבריכם שאתם קורין לזה פקוח והצלת נפש, אבל אני תמיה אם זה יקרא אפי' ספק הצלת נפשות למה לכם כל הפלפול הלא דבר פשוט שאפי' ספק פקוח נפש דוחה שבת החמורה וכו', ואמנם היינו דוקא ביש ספק

הלכות רפואה, שכתב שאם על נוול עצמו לא חס כ"ש שלא חס על כבוד קונו וראוי לו שלא בא לעולם, עכ"ל יעו"ש.

ודברים אלו לכאורה מרפסן איגרי, מדוע כבו"ק ירדוף עני ואביון עד הרמה על שלקה מעט או הרבה כסף בחייו להחיות את נפשו ונפשות ביתו, או להניח לבניו העניים והאביונים, ולזכות את הרבים להציל אלפי נפשות ע"י התפשטות חכמת הרפואה וידיעתה אשר עם רכוי כל חכמה מתפרסם יותר כבודו יתברך, כי הוא נגלה מצד פעולותיו, ואיך נהפוך על האמת פסכתר ולכתוב על זה האיש פלסתר לומר שלא חס על כבוד קונו וכו', אתמהא טובא!

ועוד מאין נולדה הכל שכן הזאת, האיש הלזה מוכר מחורה אבודה אחרי מותו, שאין מגיע לו במכירתה לא צער ולא בזוי, ולא נמצא לו שום אסור לא בשני התלמודים ולא במדרשי' ולא בפוסקים הראשונים ובאחרונים, איך איפה אף רגל אחד רעוע לסמוך עליו האי כ"ש שלא חס על כבוד קונו וכו', מי תלה זה בזה?

אמנם אחר ידיעתנו מפי השמועה בענין, פשוט שמ"ש הגאון המוכר עצמו לרופאי' היינו לבית ספר הגבוה שלומדים בו מאות תלמידים חכמת הרפואה והנתוח, וכלם עומדים צפופים בעת נתוחו של מת לרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ובכל אבר ובכל גיד מתבונני' ומראים עליו זה לזה, וזה לזה, וכת יוצאה וכת נכנסת ללמוד וללמד, ונשארים נתחים מונחים על שלחן המורים יום או יומים או יותר, ואח"כ שורפים אותם ומשליכי' אפרם לחוץ או לוקחים אותו לאיזה צורך, בזה הוא שאמר הגאון. אמנם באופן שיתעסקו בו ב' או ג' רופאים לדעת מהות איזה חולי, ולנתח בו אבר א' או ב' וכו' גם הוא ודאי יודה שאין שום אסור בדבר, ואדרבה מצוה קא עביד כגופו, להיות גומל חסדים טובים לבני העולם דור אחר דור אף בהלכה אחת שילמדו ממנו בתורת הרפואה. זהו הנראה פשוט לדעתי המעט ביישוב דברי הגאון זיע"א.

ואמנם גם באופן אשר אמרנו שבו אסר, נמצאו מתירים, כמו שמועתק אצלי מס' המאסף יגדיל תורה שנה ה' סי' פ"ג, ועוד מקונטרים אחר כרוך עמו, שכא לידי כל הכרך בתורת שאלה לשעה זה ימים רבים שיש בהם שנים, וז"ל אב"א תב"ת, על דבר צווי המת

הנ"ל משמע פשוט דאפי' בשביל ממון יוכלו הלקוחות להוציא המת מקברו לנוולו בין החיים לבדקו אם הביא ב' שערות, אי לאו מטעמא דסימני' עשויים להשתנות, וכמש"ל, וא"כ קשה טובא על בנו של הגאון בעל הנז"כ איך אחו בדינא קשיא שאף אם בשביל ספק דספק מחללין שבת החמורה בת סקילה כ"ש וקו"ח שדוחין חשש מחשבת בזיון שאין בה שום חשש איסור מפני תקון העולם ללמוד ממנה דבר רפואה להועיל לרבבות אדם בכמה דורות.

ומ"ש עוד שרחוק לחלק בין הששא לזמן רחוק להששא לזמן קרוב, לא ידעתי מדוע יהיה רחוק לחלק, הלא מאחר שהדבר מוכרח לבוא כי כל חולי וכל מכה מצויים הם בעולם תמיד, ואפשר קרוב ומצוי שיבא אותו הדבר ליד הרופא בו ביום, מדוע לא נחוש להשתדל בכל מאי דאפשר להקדים להם רפואה? ועוד דשאני שבת שאי אפשר בשום אופן למצוא שנחלל שבת על הששא של זמן רחוק, והיכא דלא אפשר לא אפשר, אבל בנד"ז שאפשר שיהיה הדבר היום או מחר ואפשר בו ביום, מדוע ולמה לא נחוש לדחות חשש בזיון שאין בו שום ריה אסור? ומה גם עוד שהוא ז"ל בעצמו שם בנוב"ת תשו' קס"ד התיר להטוטי שכבי קמן שלא נמול ומת ונקבר, להוציאו למולו על גבי קברו, שדבר זה למול קמן שמת לא נזכר לא בש"ס ולא במדרש כלל רק מנהג בעלמא הביאו רבינו הטור בשם גאון ביו"ד סו"ס רס"ג יעו"ש, מטעם חלוש וקלוש להסיר ממנו חרפת הערלה אשר עומד ליפול מאליה בכ' וג' ימים של קבורה, ודבר זה נוגע רק לו לבדו, ועכ"ז התיר לנוולו, ובשביל הנאה צבורית גדולה הנוגעת להייהם ונמשכת לכל דור לא הש כלל, אתמהא טובא!

סו"ד דברי בנו של הגאון הנ"ל זיע"א בזה לאו הלכתא נינהו והעיקר הוא כמ"ש הרשב"א ז"ל ולהקת הפוסקים ז"ל הנ"ל, שאין בזה לא צער, ולא בזיון, ולא אסור, אף שכלם לא דברו בתועלת החיים, וכ"ש במקום הנאתם ותועלתם ודאי שכלם יודו ויכרכו וישכחו לכל הזריו בזה.

איברא! דלכאורה עמד לנגדי מראה מכהיל, והוא דעת הגאון בעל הת"ס בחיו"ד סי' של"ג, שכתב וז"ל, מי שרוצה למכור עצמו לרופאים שיתנהוהו אחר מותו ללמוד ממנו

לנתחו אחרי מותו ללמוד ממנו דבר או הצי
דבר ברפואה, רבי אליעזר מכירפריל אוסר,
והרב ר' יהודה ליב לאווין מתיר אם יתרצה
החולה לנתחו אחרי מותו כדי שלא תהיה דלת
נעולה לחכמת הרפואה, ואך לרופא כהן אסור
הנתוח משום שומ', ולדעת הרב ר' רעוויל
אפשר לכהן להתלמד על מת גוי, דבזה איכא
ס"ס אם הלכה כהראב"ד דכהן בזה"ז אינו
מוזהר על הטומאה, או כהרמב"ם שהגוי אינו
מטמא באהל. אמנם לדעת הרב ד"ר צבי הענרי
אילאווייא אין אסור בדבר אפי' לכהן, כי נתוח
המתים הוא צורך גדול לצבור, ואי אפשר לחכמת
הרפואה להתפתח בדרך אחר, והתירה התורה
לכהן גדול לטמא עצמו למת מצוה כי סכנה
לצבור להניח מת מוטל בלי קבורה, ומותר
לכהן ליטפל במצורעי' ונגעי' המטמאי' כדי
להסיר המכשול מהכלל, ונתוח המתים הוא
פקוח לאלפי נפשות, ובפקוח נפש אמרו כל
הזריז הרי זה משובח, וחרי הוא כאילו נמצאים
החולים לפניו, אשר לדעת בן הנו"כ ז"ל מותר
לעשות הנתוח כדי לרפאות אותם בהמצאם
לפניו, ולדעתיו ולדעת האמת אף אם אינם
נמצאים כנמצאים דמו, ואין כאן שום נוול למת,
כי הרופאים אין להם שום מחשבת פגול ונוול,
וכל כוונתם רק לתועלת חולים אחרים, ועושי'
כל מלאכתם בכובד ראש, ובנוגע לטומאת כהן
אסור טומאה בזה"ז אינו אלא לזכר בעלמא כי
כלנו טמאי מתים ואין לכהנים יחס, לכן טוב
להקל במקום צורך כזה לשמור את בריאות
הצבור ולפקח נפשות, וכן הסכימו כמה רבנים,
וכן מעשים בכל יום, וכבר התנדבו רבים ונכבדים
את גויותיהם לדבר הזה ונעשו תועליות רבות,
וחיו רבים, וצדקת המתנדבים עומדת לעד, הגוף
כלה וחסדם לא ימוש, ושכרם גדול בעולם
בעולם הנשמות, עכ"ל אב"א תב"ת. הרי לך
דלא חששו לדעת האוסרים ועשו והצליחו.
והנה כל זה הוא רק לענינם לנתח גופות
המתים כנ"ל, אמנם כנד"ד עין בעין יראו,

הדבר פשוט לכל מבין עם תלמיד, דכ"ע יודו
דשרי, שאין בזה שום נתוח אכר ושום בזיון,
שהענין הזה כך הוא, הרופא עושה חתך כל
דהוא באיזמל קטן בעינו של מת מן הצד ולוקח
ממנה במלקחים קטנים עור קטן שלישי או
רביעי, כי העין בנויה מו' עורות דקים דבוקים
זה עם זה וביניהם איזה מיץ, ואותו העור
שלוקח אין במשקלו אף רביע גרא"ם, ונותן אותו
העור תכף בצלוחית של אלכוהול, וחוזרת עין המת
לכמות שהיתה, וכשבא לפקוח עיוור הראוי
להתרפאות עושה לו חתך קטן בעינו ומכניס
באותו חתך אותו העור הקטן שלקח מעינו של
מת, וסוגר לו את עינו ימים קצובים בין כה וכה
שיהיה אותו העור הקטן של מת נמוח בעינו
החי ומתפשט ונעשה ממנו קרום אחר להאיר
אישון בת עין, זהו דבר החכמה הנפלאה הזאת.
ברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם, וברוך פוקח
עורים. וא"כ מי זה יחשיך עצה במלין בלי דעת
לאכד טובה גדולה כזו.

ב. הנאה מן המת. דבר ידוע הוא, שפחות
מכזית מן המת אינו מטמא, כמ"ש ברמב"ם
ז"ל הלכות טומאת מת פ"ב ופ"ג, ואין מטמא
בפחות מכזית רק אכר שלם שיש בו עצם
ובשר וגידים, כמ"ש שם יעו"ש, וכל שאינו
מטמא מותר בהנאה ג"כ, וכ"כ הגאון בעל
הלבושי' בתשו' סי' מ"ט דשיעור הנאה הוא
בכזית יעו"ש, וכ"ש וקו"ח כנד"ד שאינו אלא
כל שהוא.

ג. העדר קבורה. גם זה פשוט דליכא קפידא
בדבר המותר בהנאה, שהוא פחות מכזית,
וכ"ש בכל שהוא כנד"ד.

זהו הנר' לקוצ"ד ברור בזה. וצווי"מ, וימ"ן,
ויקק"פ, בב"א.

נאם החו"פ מכנאס יע"א, באדר א', שנת
אשי"ת בישע לפ"ק.

הצעיר ע"ה יוסף משאש ס"ט